

Memo

Datum 14 februari 2018
Betreft Het UMC Utrecht op weg naar een rookvrij ziekenhuis en omgeving

Inleiding

In 2012 is besloten dat het UMC Utrecht en het omliggende terrein, rookvrij moeten worden. De eerste stappen zijn gezet maar een volledig rookvrij gebouw terrein is nog niet gerealiseerd. Het UMC Utrecht streeft er echter nog steeds naar een volledig rookvrij ziekenhuis te zijn en heeft zich ten doel gesteld dit op 1 oktober 2018 gerealiseerd te hebben. Vooruitlopend daarop zal het WKZ al per 18 mei 2018 (tegelijk met opening PMC) volledig rookvrij zijn, zowel het gebouw als de directe omgeving van het WKZ.

Directie facilitair bedrijf

Organisatie & Advies

Senior stafadviseur

In deze notitie wordt uiteengezet welke acties nodig zijn om deze doelstelling te realiseren.

1. Roken en gezondheid gaan niet samen
2. Faciliteiten en communicatie
3. Betrekken van de omgeving
4. Naleving

Als afsluiting in deze notitie is een actielijst opgenomen.

1. Roken en gezondheid gaan niet samen

Patiënten

Van groot belang is dat het UMC Utrecht als geheel, breed uitdraagt dat roken en gezondheid niet samen gaan. Dit vraagt om actieve betrokkenheid vanuit het primaire proces bij het adviseren over een gezonde leefstijl; daar hoort roken niet bij.

In de aanloop naar een rookvrij ziekenhuis in combinatie met waar het UMC Utrecht als organisatie voor staat, is dit een goed moment om ook de patiënt te stimuleren te stoppen met roken en hulp aan te bieden om van zijn verslaving af te komen.

Daarvoor zullen maatregelen, zoals het uitgeven van nicotinepleisters/-pillen en het oprichten van een rookstoppoli, dienen te worden genomen. Ondersteuning van het zorgpersoneel in dit proces vraagt extra aandacht.

Bezoekers

Deze sterk wisselende groep is niet eenvoudig vooraf te beïnvloeden. Partners en directe betrokkenen kunnen samen met de patiënt meeliften op de voorlichting en

Bezoekadres:
Heidelberglaan 100
3584 CX Utrecht

Postadres:
Huispostnummer C01.230
Kamernummer C01.230
Postbus 85500
3508 GA Utrecht

faciliteiten die aan de patiënt ter beschikking worden gesteld om te (kunnen) stoppen met roken.

Medewerkers

In relatie tot het strategisch thema 'gezond houden wat gezond is' werkt het UMC Utrecht aan het stimuleren en faciliteren van een gezonde(re) levensstijl. Een rokende medewerker draagt niet positief bij aan het imago van het UMC Utrecht als gezondheidsinstelling. Medewerkers hebben tenslotte een duidelijke voorbeeldfunctie.

Medewerkers zullen worden gefaciliteerd door o.a. de cursus 'stoppen met roken' van Stichting Ik Stop Ermee. Ook zullen zij worden gewezen op de beschikbare hulpmiddelen (nicotinepleister en -pillen en hoe zij deze kunnen verkrijgen).

Studenten

Ook voor studenten geldt dat zij een (toekomstige) voorbeeldfunctie hebben. Al bij aanvang van de opleiding zullen zij worden gewezen op het rookvrije beleid van het UMC Utrecht.

2. Faciliteiten en communicatie

Rookabri's

Patiënten en bezoekers kunnen nu roken in de rookabri's buiten het ziekenhuis. Er zijn momenteel vijf rookabri's. Het aantal klachten over de rookabri's stijgt fors. De meeste klachten van patiënten en bezoekers betreffen de rookabri's bij de hoofdingangen van het UMC Utrecht en het WKZ.

Voorstel is om de twee rookabri's bij de hoofdingangen (van het UMC Utrecht en WKZ) op korte termijn te ontmantelen (voor 30-4-2018) en daarmee het aantal rookabri's te verminderen naar drie. Een kanttekening hierbij is dat de resterende rookabri's ver van de hoofdingangen af liggen en moeilijk te bereiken zijn. Zie bijlage voor plattegrond. Op 1 oktober 2018 zullen de 3 resterende rookabri's ook worden ontmanteld.

Psychiatrie

Bij de afdelingen van psychiatrie zijn nog diverse rookmogelijkheden. Er is één (in pandige) rookruimte. Roken op de patio's wordt toegestaan in de daarvoor bestemde rookabri's. De afdeling psychiatrie geeft aan dat het nu nog niet haalbaar is om geen rookmogelijkheid meer te bieden aan deze patiëntengroep. Patiënten worden vaak voor langere periode opgenomen en de kans is groot dat er op illegale plekken gerookt zal gaan worden. Handhaving door verpleging en beveiliging is ondoenlijk. Vooral nog is het van belang dat niet-rokende patiënten en medewerkers geen hinder ondervinden van rokende patiënten.

Recentelijk is bij de afdeling psychiatrie van het AMC een project gestart om de afdeling rookvrij te maken. Uitgangspunt daarbij is dat medewerkers het niet-roken door patiënten stimuleren. De verpleging is daarvoor opgeleid tot stop-met-roken-coaches, nicotine-substitutie wordt verstrekt aan patiënten en patiënten worden vanuit de medici gediagnosticeerd als ze roken. Wij kunnen leren van de ervaringen en deze inzetten om onze afdeling psychiatrie niet per 1 oktober 2018, maar mogelijk per medio 2020 ook rookvrij te laten zijn.

Communicatie

Het opstellen en uitvoeren van een communicatiestrategie en -plan om patiënten, bezoekers, medewerkers en studenten voor te bereiden op een rookvrij UMC Utrecht. In de communicatie wordt de relatie gelegd met de brede preventieve taak van het UMC Utrecht, zoals de koppeling naar bewegen, voeding, gezonde lifestyle/positieve gezondheid. Het effect van een positieve boodschap is aanzienlijk groter is dan die van een negatieve. Dat het UMC Utrecht een rookvrij ziekenhuis is zullen we op veel locaties (binnen en buiten) en in de media actief moeten uitstralen.

3. Omgeving

Voorkomen moet worden dat patiënten, bezoekers en medewerkers gaan roken op de aangrenzende terreinen zoals het busstation, fietspaden, terrein van het CMH, PMC, of andere locaties op de Uithof. Consistentie in het rookbeleid is gewenst.

4. Naleving

Patiënten

Schriftelijke informatie voorafgaand aan een polibezoek of opname en duidelijke communicatie via de website zorgen ervoor dat alle patiënten kennis kunnen nemen van het rookbeleid. Vriendelijke aanduidingen bij alle toegangen tot het UMC-terrein/gebouw wijzen de patiënt erop dat ons hele terrein rookvrij is.

Tot 1 oktober 2018 kan alleen nog in de rookabri worden gerookt. Patiënten die roken op andere plekken dan toegestaan zullen hierop vriendelijk maar duidelijk worden aangesproken door de beveiligingsdienst. De beveiligingsdienst beschikt hierbij over ondersteunend informatiemateriaal. Wanneer een patiënt meerdere keren rookt op plaatsen waar dit niet is toegestaan, licht de beveiligingsdienst de leiding in van de desbetreffende verpleegafdeling waar de patiënt is opgenomen.

Bezoekers

Deze groep is waarschijnlijk niet vooraf op de hoogte van ons rookbeleid. Duidelijke communicatie op de website en goede aanduidingen op het terrein van het UMC Utrecht vanaf de verschillende toegangen zijn van belang. Tot 1 oktober 2018 is een verwijzing naar de rookabri's noodzakelijk. In het entreegebied is schriftelijke informatie (flyer) beschikbaar over het rookbeleid en waar tot 1 oktober 2018 nog gerookt mag worden.

Medewerkers

Voor de overgang naar een geheel rookvrij UMC Utrecht is het noodzakelijk om bij werving, indiensttreding en introductie van nieuwe medewerkers aandacht te besteden aan het rookbeleid. Ook de huidige medewerkers zullen actief worden geattendeerd op het rookvrije beleid en hulp aangeboden krijgen bij het stoppen met roken, dan wel het onder controle krijgen van hun verslaving tijdens het werk. De leidinggevende speelt hierin een belangrijke rol.

Tot 1 oktober 2018 is roken in de 3 rookabri's nog toegestaan. Medewerkers mogen onder werktijd uitsluitend in pauzes en niet in dienstkleiding in de rookabri's roken. Na 1 oktober 2018 is roken nergens meer toegestaan. Dit onderwerp zal nogmaals worden besproken met de leiding van de

divisies en directies. Terugkerende overtredingen van medewerkers op het rookbeleid worden door de beveiligingsdienst gerapporteerd aan de leidinggevende.

Rollen

	Communicatie	Voorkomen	Handhaven	Escaleren
Patiënt	Medici, zorgpersoneel en Marcom (patiënten-communicatie)	Medici / zorg	Beveiligingsdienst en zorgpersoneel afdeling	Leiding verpleegafdeling
Bezoeker	Marcom (patiënten-communicatie)	-	Beveiligingsdienst en zorgpersoneel	Beveiligingsdienst in extreme gevallen
Medewerker	Leidinggevende en Marcom	Medewerker	Beveiligingsdienst en leidinggevende	Leidinggevende

Budget

Bij het invoeren van een volledig rookvrij ziekenhuis en omgeving per 1 oktober 2018 zoals hierboven omschreven, zijn de volgende kosten gemoeid:

Onderwerp	Kosten
Twee keer de cursus Stoppen met roken per jaar ¹⁾	€ 8.000
Aanpassen en plaatsen borden	€ 7.000
Overige communicatie-uitingen (flyers, stickers, website, media)	€ 12.000
Ontmantelen (5) rookabri's	€ 70.000
Projectmanagement	€ 10.000
Totaal	€ 107.000

¹⁾Naast het huidige aanbod van energiek@UMC

Voor de cursus-, communicatie- en projectkosten wordt subsidie aangevraagd bij sociale innovatiegelden. Indien dit wordt toegekend worden deze kosten daaruit betaald.

Actieplan

Invoering van een geheel rookvrij UMC Utrecht.

Fasering:

18 mei 2018 WKZ

1 oktober 2018 UMC Utrecht

medio 2020 psychiatrie

Tot 18 mei 2018		
Actie	Actiehouder	Deadline
Formering (tijdelijke) projectgroep 'UMC Utrecht rookvrij: P&O is als portefeuillehouder voorzitter	P&O Gezondheid	28-02-2018
Communicatiestrategie/plan maken naar patiënten, bezoekers en medewerkers in voorbereiding op een rookvrij WKZ per 18-05-2018 en (overig) UMC Utrecht per 1-10-2018	Marketing en Communicatie iom directie FB en P&O	15-03-2018
Aanpassen website (vwb WKZ)	Marcom	31-03-2018
In maart 2018 grote kick off voor zowel patiënten, ouders patiënten WKZ, bezoekers, medewerkers	Marcom en projectgroep	31-03-2018
Voortzetting Energiek@UMC; aandacht voor gezonde levensstijl in het algemeen	Directie P&O	31-03-2018
Plan voor het beschikbaar stellen van gratis anti-rooktraining voor medewerkers (WKZ)	Directie P&O	31-03-2018
Maken actieplan over de rol van medici/ zorg bij hulp en voorlichting richting patiënten	Projectgroep + leden Stafconvent	31-03-2018
Overleg met leiding divisies en directies: voorbeeldrol leidinggevend m.o.o. medewerkers (wijzen op cursus en hoe/waar hulpmiddelen te krijgen).	Directie P&O	31-03-2018
Overleg starten met berokken stakeholders (waaronder OR, Cliëntenraad, Studentenraad, CMH)	Projectgroep	31-03-2018
Alle toegangen en strategische locaties van het UMC-terrein voorzien van informatieborden (busplein, parkeergarages, ...)	Marcom / Directie facilitair bedrijf	30-04-2018
Rookabri's hoofdingang ontmantelen	Facilitair bedrijf	30-04-2018
Handhaving intensiveren rondom abri's	Facilitair bedrijf	doorlopend
Aandacht in UMCU-personeelsprocessen (proces werving en selectie, introductie) waarbij nieuwe en huidige medewerkers gewezen wordt op ons rookvrije beleid.	Directie P&O	31-03-2018
Invoeren gewijzigde processen P&O	Directie P&O	30-04-2018
Aanpassen rookbeleid (JCI protocol op Connect) v.w.b. WKZ	Directie P&O	18-05-2018
Gerichte aandacht van leidinggevend aan eigen medewerkers die tijdens werktijd roken	Directie P&O	doorlopend

Van 18 mei tot 1 oktober 2018		
Actie	Actiehouder	
In de maand juni 2018 grote campagne voor zowel patiënten, bezoekers, medewerkers	Marcom	30-6-2018
Plan maken om aan te sluiten bij Stoptober	Projectgroep	31-8-2018
Entreegebied inrichten zonder rookvoorzieningen	Facilitair bedrijf (programma Entreegebied)	
Uitvoering communicatie richting patiënten, bezoekers en medewerkers; een rookvrij UMC Utrecht vanaf 1 oktober 2018; o.a. aanpassen website, stickers, folders	Marcom	1-10-2018
Begin september 2018 grote kick off voor zowel patiënten, ouders patiënten UMCU, bezoekers, medewerkers	Marcom en projectgroep	15-09-2018
Aanpassen rookbeleid (JCI protocol op Connect)	Directie P&O	1-10-2018
Ontmantelen rookabri's	Directie facilitair bedrijf	1-10-2018
Invoeren intensievere handhaving op het gehele terrein en rondomabri's (gevaar dat rokers andere plekken "ontdekken" moet ontmoedigd worden)	Facilitair bedrijf	Vanaf 1-10-2018
Intensiveren schoonmaak op het gehele terrein, sigarettenpeuken	Facilitair bedrijf	Vanaf 1-10-2018
Plan maken voor invoering rookbeleid psychiatrie	Divisie Hersenen	2 ^e helft 2018

Rookabri's UMC Utrecht

- Rookabri's bij hoofdingangen die verdwijnen (per 30-04-2018)
- Rookabri's die blijven (tot 01-10-2018)

